

at denne Lov, som jeg sagde, vil være en stor Ulykke, og jeg troer, at den er en Ulykke af den Grund, at, skjøndt man vel kan sige, at, dersom det skulde vise sig nødvendigt, kan man gaae tilbage til det Gamle, naar man kommer til den videre communale Udvikling, og igjen forandre Communalbestyrelsernes Sammensætning, troer jeg paa den anden Side, at Enhver, som vil være oprigtig, maa erkjende, at det er saagodt som umuligt at komme tilbage fra den Vej, som her er Tale om, naar man engang er kommen ind derpaa. Det er en saadan Vej, som vi paa ingen mulig Maade kunne komme tilbage fra; det vil være meget vanskeligt, og jeg troer umuligt, hos nogen som helst Folkerepræsentation at drive det igjennem igjen, at man igjen optager det Princip, som man nu forlader. I denne min Mening, at denne Lov vil hæmme istedetfor at fremme den sande communale Udvikling, uden hvilken Landet paa ingen Maade, navnlig efter vor nuværende Forsatning, kan komme til nogen Modenhed, er jeg bleven bestyrket, foruden ved andre Ting, ogsaa ved nogle Omstændigheder, som have ledsaget denne Lov. Jeg betragter notabene denne Lov ikke saaledes, som den i dette Dødblik foreligger, men saaledes, som Forholdene vare ved den Lov, som blev foreslagt i Sommer. Denne Lov var dog aldeles aabenbart conservativere end den nuværende. Jeg for min Part var ogsaa imod den Lov, der forelagdes i Sommer; thi jeg meente, at den ikke var conservativ nok; men den satte Ministeriet sig imod, medens Ministeriet har givet sit Samtykke, saavidt jeg veed, til den nuværende Lov, eller idetmindste ikke har sat sig imod den. Den eneste fornuftige Tanke, der kan ligge deri, maa være, at Ministeriet omtrent har raisonneret saaledes med sig selv: Vi finde denne Lov naturligvis endnu urimeligere, endnu skadeligere end den sidste Lov; men, naar man endelig vil have denne Lov, ja, saa faaer man vel at have den, og stor Skade kan der ikke skee derved; thi saa behøver man kun at stramme Tøilerne, Statens Tøiler paa Communerne en lille Smule istedetfor. Altsaa, jeg siger: det kan være muligt, at Ministeriet har været af min Mening i Sommer, og altsaa ønskede at løsne de communale Tøiler

og lade Kommunen virkelig raade for, hvad Kommunens er, men at man nu, drevet af Nødvendigheden, maa gaae tilbage til det efter min Mening gale Princip, egentlig saaledes underhaanden fra Statens Side ene og alene at styre Communerne. Enhver, der skjender Noget til communale Sager, vil vistnok indrømme mig, at, om der ogsaa ikke er ingen, saa er der ialtsald kun meget saa Sager, som Communerne kunne tage en virkelig selvstændig Beslutning om. Foruden i denne tilfældige Omstændighed forekommer det mig ogsaa, at min Tanke paa en Maade er udtrykt i Committeebetænkningen, som siger, at, som Sagerne nu staae, er der ikke stor Fare derved. Nei, det er det Samme, som jeg siger: saalænge som Præsten er i Sogneforstanderskabet, og Amtmanden i Amtsrådet, og Ministeren staaer for det Hele, saa er der ingen Fare; thi, naar de communale Beslutninger ere gaaede igjennem disse forskellige Autoriteter, og til Syvende og Sidst ere komne til den absolute Autoritet, Ministeriet, saa er der, det indrømmer jeg ganske villigt, ingen Fare paafærde for, at der skulde skee nogen stor Uret, eller at der overhovedet skulde skee nogen; men det er just det, som jeg mener er den store Fare ved denne Lov, at man bliver nødt til at bibeholde disse Controller og denne Hæmsko; og derfor maa jeg, som sagt, stemme mod Loven, ogsaa paa dens videre Stadium.

Frits: Det være mig tilladt endnu engang i denne Sag at begjære Ordet. Jeg staaer saaledes i denne Sag, at den, der har fulgt Forhandlingerne, neppe vil kunne begribe, hvorledes jeg vil stemme; thi, idet jeg paa det Bestemteste har udtalt mig imod Sogneforstanderskabernes Sammensætning paa den Maade, som ifølge Tingets Beslutning ved Afstemningen under 2den Behandling vil finde Sted, maa jeg derimod erkjende, at der bør og maa foregaae en Forandring med Hensyn til Amtsrådenes Sammensætning, da den Valgmodus, hvorefter Amtsrådsmedlemmerne hidtil have været valgte, ikke mere er tilstede, og den desuden paa den ene Side er ubehagelig for Valgerne, ligesom det paa den anden Side er høist ubehageligt for dem, der høre til den ene Klasse, den saakaldte og